

BUDAPESTA

23 Mart. st. v.

4 April. st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a Havas nr.1.

Nr. 12.

Anulu XI.

1875.

Pretiulu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Resbunarea lui Statu-Palma.

Uriasiulu *Strimba-lemne* cu alu seu geminu *Sfarma-petra*
 Au vediutu cadiendu potopulu si au trecutu potopu'n
 notu.
 De candu sunt povesti in lume si se spunu pe langa
 vètra
 Ei ducn dile cu piticulu *Statu-palma-Barba-cotu*.

Amendoi pre-o vale verde, la picidrele-umni munte
 Lungiti unulu langa altulu, stau graindu in limb'a
 loru.

Dar ei sunt in neastemperu. — Candu si candu pe a
 loru frunte.

Cugete 'ntunecate se intinde cà unu noru.

— O cunosci pe *Trestiana*, frate? dice *Strimba-lemne*

— O cunoscu! . . . candu se arèta, sórele i face semne

„Cà-ci de candu *Ilean'a* mandra n'au vediutu elu asiá
 flóre. . .

„Cà *Ilean'a* *Cosinzan'a* fèt'a-e chiaru rupta din sóre.

— Bine dici, dar nu-mi sta'n minte cum l'asiá frumósa
 fèta

„Buturug'a *Statu-palma* a potutu sè fia tata!

— Pomulu naltu, frumosu, resare din sementi'a cea
 merunta

„Si-apoi scii tu cà *Pepelea* vornicelu i-au fostu de
 nunta.

Uriesii standu pe còte au trantitu unu hohotu mare
 Cātu s'au resunatu pamentulu intr'o lunga departare
 Si toti *Vulturii* din codri ridicandu-se pe ventu
 S'au naltiatu in nori sè vèdia ce minune-i pe pamentu?

Apoi ér, cadiendu pe ganduri, *Sfarma-petra* dice:
 Frate

Câte stanci de auru pline si de petre nestimate
 „Le-asiu da veselu *Trestianeii*, tóte zestre cà sè-i fia
 „De-ar voi fèt'a cu mine sè se lege 'n cununia.

— Cà si tine, dise grabnicu *Strimba-Lemne*, cà si
 tine

„Câte lunci, paduri si codri, de cantari si de flori
 pline,

„Câte paseri vij, maestre sioimi si pagiuri nesdra-
 vane

„Pauni mandri, fulgi de sóre dulci minuni aeriane,

„Càti lei, pardasi, caprióre, cerbi cu córnel de auru,
 „Cuiburi de privighitóre, — cuiburi scumpe de ba-
 lauru,

„Frundi si fructe, umbr'a dulce si codrean'a armo-
 nia,

„Tóte-ar fi a *Trestianeii*, de-ar voi a mea se fia!

— A ta! Strigà *Sfarma-petra* in vezduhu facèndu unu
 saltu

Si-apucandu in a sa mana unu giganticu bolovanu,

— A mea! Strigà Srimba-lemne, ridicandu unu stegiaru naltu
Si'nvertindu-lu pe de-asnpr'a-i cá unu grosnicu busduganu.

Éca cà unu racnetu gelnicu susu pe munte se aude!
Uriésii se 'ntorecu iute, parasindu armele crude
Si zarescu pe Statu-palma de-a lungulu pe dealu sarindu
Si 'neurecatu in a sa barba cá unu ghiemu rostogolindu.

Sfarma-Pètra-i tiene calea si-lu ridica 'ncetu pe palma.

— Sariti, voi urgi'a lumei; sariti! tipa Statu-palma,
„Resturnati copaci'n codri, macinati dealuri si stanci,
„Astupati carari si drumuri, turburati apele-adanci!
„Puneti stavili netrecute nsu din ceruri pana josu . .
„Trestian'a, Trestian'a ,mi-au rapit'o Fetu-frumosu!

— Fetu-frumosu pe Trestian'a . . . strigu turbatii uriesi
Si alérg', unulu spre codri, celalaltu spre muntii plesi.

Atunci lumea ingrozita crediù cà-i peri noroculu,
Sfarma-petra cu largi pasuri calca munte dupa munte,
Trece riuri fara poduri si prapastii fara punte,
Lasandu urme de cutremuru la totu pasulu, iu totu loculu!

Unde vede-o stanca nalta elu o mancina cu palm'a;
Bolovanii sub picioré-i dau de-a dur'a, dau de avalm'a
Si cu petr'a macinata si cu petrele-aruncate
Elu iezesce, bate, infla riurile turburate.

Culmele trecu preste siesuri, apele trecu preste maluri
Valuri mari se spargu in sgomotu, rapedite peste deluri,
Dar nici elocotulu loru aprigu, clabucindu ferbendu in spume
Nici chiaru troncotulu de sdraveni boloveni in rostogulu
Nu'ngrozescu sá Uriesiulu ce s'areta cruntu la lume
Cu falci negre scrasnitóre, cu ochi rosi, cu peptulu golu.

Elu apare pe sub nori cá unu munte de turbare
Ce amenintia pamentulu sè-lu turtésca 'n resbunare!

Cà si dinsulu Srimba-Lemne, uraganu de vigelia
Intra 'n lunci, paduri si codri ducèndu viscolu, ducèndu larma!

Plopulu naltu l'a lui suflare cá o creanga se mladia
Ulmulu cade, fagulu crepa si stegiarulu grosu se darma

Elu petrunde prin desime, trece iute prin zevóie
Si sub braciulu seu puternicu totulu pèrie, trosnesce,
Totu se rumpe, se restórna, se sucesce, se indóie
Si-unu troianu de crengi, de arbori pe-a lui urma se cladesce.

Éca inse mandrulu sóre cà se 'ntuneca de-unu noru!
Uriesii stau buimatici, fumegandu de-a loru sudóre,
Bidic' ochii si pe ceruri vedu trecèndu in sboru dreptu sóre
Fetu frumosu cu Trestian'a pe-unu calu sprintenu sburatoru.

V. Alesandri.

Dumnedieu e dreptu.

— Novela. —

Istori'a acést'a s'a intemplantu înainte de ast'a cu dóue-dieci si cinci de ani.

Petru Bujoreanu erá unu june placutu dintr'o familia buna. Parintii lui au fostu avuti, si pentru crescerea singurului copilasiu si-au datu tota ostenél'a.

Si Petru a crescutu la laptele celei mai curate sciintie. A devenitu unu tineru placutu si recomandatú atátu prin esteriorulu, cátu prin generositatea, sciinti'a si nobleti'a sa.

Studiulu i erá seriosu si multu, dar spiritulu víu, si atragatoriu; erá liberu, dar nu est travagantu.

Cá tineru din familia buna, apoi cultu si recomandatú prin tóte insusirile cele mai placute, — avea trecere prin cele mai bune familie.

Elu a studiatu architectur'a, si 'n anii cei d'antâiu atrase atentiunca si luà intreprinderi mari, cari fura seversite cu o maestria admirata.

In anii cei d'antâiu dupa ce pasi in lume, se parea cà numai studiulu seu traiesce, dar a ajunsu timpulu celu de farmecu — unde se schimba cugetele, anim'a, dorinti'a, candu incepi a precepe ce canta turturéu'a, ce sioptesce zefirulu, 'ce spune trandafirulu candu infloresce . . .

Fati'a lui se parea mai palida, deveni fantasticu, si cu atát'a placere priviá, ascultá si studiá serile cu luna — o doina ce plange, o siópta de sér'a, ce asiá semena cu o siópta ce nu o a mai auditu, dar scieá, simtiá cà esista — cu o siópta de amoru.

Oh càta poesía este in sioptele serii! Candu se alina sér'a, tremura frundi'a, zefirulu siop-

tesce — si o copila rumena se inchina si dice: te iubescu.

Apoi tace, sér'a dórme, frundi'a tremura, ventulu sioptesce oh viétia, de ce nu esti tóta amoru!

— — — — —
Sióptele serii l'au invetiatu pe Petru a cugetá totu mai multu, mai ferbinte la unu angeru dulce, la o copilitia rumena, pe care o vedea in totu diu'a, vorbiá cu ea si nu putea nu cutediá a-i spune ceea ce simte.

Ana erá o copila de siese-spre-diece anisiori, imbobocita cu gratii ca o primavéra. Candu vorbiá, rosiá — si candu rosiá . . . oh ce graiu este mai dulce in lume!

Parintii si-iubiau unic'a copila mai pe susu de tóte, si stimau, iubiau pe Petru ca pe unu tineru demnu.

Apoi se iubiau ei cu flacar'a cea d'antâiu a amorului, cu fragedime si cu pasiune sacra.

Intr'o séra siedeau ambi langa olalta langa o grupa de flori. Érb'a se adhiá incóce si 'ncolo de borea serei, pe trandafiri tremurá picuri de róua, si ventulu serii atátu de dulce sioptiá.

— Oh spune-mi Ana, nu scfi, nu simtiesci ee sioptesce ventulu, ce dice flórea candu se inchina, frundi'a candu tremura, spune-mi te rogu — nu-ti pare cá vorbescu tóte, vorbe dulci ce se pare ca le precepi, spune-mi draga, nu simtiesci unu doru tainicu la acestea siópte fermecatóre? — intrebá Petru sfitosu.

Ana privi la elu, apoi rumeni si plecá ochii si tacu.

Petru o prinse de mana si o duse la gura. Ea tremurá ca frundi'a.

— Oh Ana, lasa-me sè-ti spunu: eu te iubescu.

Ací statù unu momentu, apoi continuà:

— Vedi Ana, de atunci pricepu eu limb'a acea maestósa si tainica a naturii, de-atunci simtiescu unu doru mai dulce ca tóte dorintiele sufletului, de-atunci mi-e palida fati'a, de atunci — de candu te iubescu pe tine.

Ana totu tacea, dar si-inchinà fruntea pe umerulu lui.

— Oh de ce nu mi-ai spusu mai de multu, — suspinà ea, — apoi si-ascunse ochii pe petulu lui Petru.

— Ana, angerulu meu, unu cuventu micu, unu cuventu mare — de pe budiele tale. Unu cuventu, te rogu, sè uitu tóta lumea, sè fiu fericitu numai unu momentu!

Ana întinse dóue manutii albe si 'mbrati-siandu-lu cu dulce — si întinse budiele spre sarutare: oh Domnedieu scie câtu te iubescu.

Sér'a dormiá lina, érb'a se adhia, frundi'a tremurá, zefirulu trecea 'n siópte dulci . . .

* * *

Peste câte-va septemani se celebrà cununi'a lui Petru cu Ana.

Nu erau mai fericiti doi tineri in lume! Ana traiá numai unui doru, a fericí pe Petru, pe scumpulu ei barbatu; si Petru consacrá tóte in lume pentru o placere a frumósei neveste.

Siedeau intr'o casa frumósa cu o gradina bine grigita si-si traiau dilele ca doi porumbi.

Dinsulu avea intreprinderi frumóse, osténel'a se rentá peste asceptare, avea renume bunu, acestu renume, si apoi amorulu celu mai ferbinte si mai castu alu unei femei fidele i promiteau unu vítoriu atátu de frumosu si de mare.

Barbatulu a arangiatu gradin'a dupa gustulu unui sufletu tineru si plinu de poesía, a redicatu chioscuri pompóse, a facutu umbre poetice din cele mai alese tufe — a facutu totu ce a cugetatu pentru multiamirea scumpei sale regine.

Pe timpulu câtu erá dinsulu in ocupatiune, i-a castigatu câte placeri a sciutu inventá. Si-au facutu cunoscentie, si-a castigatu amici si amice, si toti i iubiau pentru insusíriile loru cele laudabile, pentru manierele loru, si toti admirau naltulu si intimulu loru amoru.

A trecut unu anu, si 'n viéti'a loru nu s'a ivitu nici atát'a semnu de tristétia câta péta e in sóre.

Dupa unu anu li-a implinitu Domnedieu celu mai dulce doru alu animei, li-a datu unu fetiorasiu frumosu ca unu angeru.

Perulu lui buclatu, sprancenele cele mari negre, ochii deschisi a cutediare — asiá semenau cu a tatane-so, câtu suprindea pe ori-cine.

Oh numai acum erá fericire deplina. A fi iubit si a iubi inca cu foculu, cu poesí'a tinere-tiei, apoi a avé unu fetioru cu nesce semne asiá frumóse, unde e mai multa fericire?!

Si vai, totu-si — dar de ce nu potemu scapá de sórte!

Ana din di in di deveni mai cugetátória, mai tacuta, mai secreta, si caus'a nu o sciá nimenea pe pamentu.

Erá buna, erá afabila, preventiva fatia cu barbatulu, cá pana ací, dar vioiciunea de mai nainte nu si o putea castigá in veci.

Barbatulu o pretiuiá, o iubiá cu aceea ar-

dóre cá pana atunci; ea vedea si sciá, cá e iubita, si-iubiá copilasiulu pana la nebunia, avea dara totu ce póte ferici unu sufletu, si nu erá fericita.

Barbatulu a totu lasatu sè tréca timpulu, erá mai delicatu fatia cu ea decátu sè o intrebe ce secretu are, pana mai pe urma o a intrebatu.

— Nimica, draga, — dise ea. — Timpulu trece, spiritulu nu e asiá viu; asiá sburdaticu totu-de-una; dar totu asiá de bunu ca pana ací.

Barbatulu s'a intristatu, dar a tacutu.

Intr'o serbatóre se preamblau prin gradina, ea, barbatulu, apoi unu oficieriu, celu mai bunu amicu a lui Petru. Copilasiulu cu doica dupa ei vorbiá vorbele lui cele dulci, intindiendu manuti'a dupa tóta flórea.

Costanescu — oficierulu — se plecà si rumpse unu trandafirulu albu.

— Ti-placu trandafirii dle? — intreba Ana.

— Oh dómna, acésta flóre mi e mai draga pe pamentu, unu trandafirulu albu. Nu este flóre in care se rida viéti'a, o espresiune poetica tinera ca intr'unu trandafirulu. Si apoi albu, oh cáta poesía, dómna. Én cautati la acestu trandafirulu, — dise elu intindiendu-lu Anei.

— Intr'adeveru e frumosu, — dise ea, si remase in manile ei.

Unu ventu ce pornise batea nesce nori de catra resaritu, ceriulu se acoperiá din ce in ce, din candu in candu se sfasiá cáte unu fulgeru din departare.

* * *

Timpulu trecea, dar Ana nu se renseriná mai multu.

Ocupatiunea si placerea ei — precum se vedeau — au devenitu numai florile si gradin'a.

Cu deosebire iubiá multu trandafirulu, trandafirulu albu. Si-a arangiatu grupe nóue si a resaritu trandafiri in tóte, trandafiri albi. Cátu erá giurulu casei totu ridea de trandafiri.

Barbatulu a oservatu schimbarea, dar a totu tacutu pana la unu timpu. Ce ajuta aici inca o conturbare a pacii familiari?

De multe ori se preamblá singuru prin gradina si se frementá cu dorerile. Óre intr'adeveru unu pecatu e caus'a superàrii ei? Póte cá, dóra nu . . .

Asiá i-ar fi placutu a o escusá, asiá i ar fi placutu sè se trediesca si sè afe cá numai a visatu. Oh cátu ar fi consacratu pentru unu asemenea visu!

Dar n'a fostu visu!

In gradina la unu locu intre desimea unoru tufe frumóse, intre poenitia atátu de lina si de tainica, unde i placea Anei a-si petrecere serile singura erá o grupa de trandafiri.

Cátu a amblatu Petru pe langa acésta grupa n'a mai observatu nimicu. Florile erau stufóse si inchinate incóce si incolo.

Odata inse cugetandu si privindu la ea, observà cá tufele erau resadite asiá cátu din ele se potea descifrá o anima si langa ca litera C. — Oh cum i ar fi placutu se fi fostu unu visu.

Dar n'a fostu visu!

— Tóte-su insedar, — cugetà in sine si éra a tacutu.

Intr'o nópte dormiá, dormiá si nu pré, cá omulu ce are de lucru cu dorerile.

Ana erá intr'alta odaitia cu copilasiulu. Totu edificiuulu erá linu.

Dar odata audi siópte.

Elu se coborì din patu, se apropià de usia, si privì cátu potù pe gaur'a cheiei.

Celu ce privesce senatulu unde i se judeca mórtea nu privesce cu atát'a sfiire si dorere cu care privì elu. Oh se fi fostu unu visu!

Dar n'a fostu visu!

Costanescu stetea la pitiórele Anei in genunchi, ér ea — siedindu pe unu fotelu — i tienea man'a pe umeru.

Cuvintele nu se poteau pricepe.

Asiá stetera cáte-va minute: mana in mana, ochi in ochi, sufletu in sufletu.

Apoi se scolà Costanescu, sarutà fruntea Anei, si ea suferì sarutarea, apoi se urcà pe ferésta si esì in gradina.

Ana privì dupa elu in nópte — apoi se întorse si merse la patu sè se culce.

Barbatulu se scolà — cum stetea in genunchi — de la usia si merse si elu inderetru.

Cum se apropià de patu se impedecà intr' unu scaunu. Scaunulu se imburdà si facù unu sunetu.

Dómn'a audî miscarea si sunctulu.

* * *

Deminéti'a s'a scolatu Ana de odata cu diu'a.

Érá palida la fatia, si ochii-i erau rosii.

Tóta nóptea nu dormise, tóta nóptea a cugetatu, la sórtea si la caderea ei; si nu potea scapà de unu cugetu ucidetoriu, cá deminéti'a

trebue sè stee naintea barbatului ei, care atât'a o stimá si o iubiá.

Credea cà sunetulu in odai'a barbatului nu-i a buna, credea cà elu a devenitu a cunósce secretulu.

Si candu a cugetatu s'a aflatu atâtu de putina, de rea, de peatósá. I-a fostu rusine de sine, de credinti'a si amorulu si bunéti'a unui barbatu nobilu; i-a fostu rusine de pruncutiulu din leganu, care vai de câte ori a potutu vedé o lacrama peatósá pe genele ei'

Asiá i-ar fi placutu sè fia tóte numai unu visu.

Dar nu erá visu!

In urma sa resolvatu.

A pasitu in odai'a barbatului. Elu se pre-amblá prin casa, dar si elu erá palidu ca o umbra.

Dinsulu stete in locu.

— Ana, incepù elu. Ce am avutu in lume, tóte le-am consacratu pentru tine; dar pe tine te-am perdtutu, si adi vai, numai unulu e mai seracu ca mine in lume, unu copilu fara de mama, copilasiulu meu...

— Oh! — eschiamà Ana frangandu-si manile, si pana nu apucà a-si gatá Petru cu-vintele picà in genunchi la pitiórele lui.

— Vedi Ana, — continuà elu cu dorere. Cu câtu asiu fi mai fericitu sè 'ngenunchiu eu la pitiórele tale si tu sè me adhii pe frunte; de câtu se ingenunchi tu si eu sè nu te potu adhiá. Asta nópte unu strainu stetea in genunchi, sclavu la pitiórele tale, acum eu stau ca sè dispunu ca domnu a supra ta, si vai cu câtu erá mai fericitu sclavulu!

— Mai poti-mi iertá, angeru bunu? Mai poti sè ierti o femcia ratecita, dar nu peatósá? Spune-mi sè nu privescu mai multu in ochii tei in veci. Spune-mi sè mergu sè me stingu de pe pamentu.

Dinsulu erá superatu pana la mórte.

— Oh de te-asiu poté iertá Ana, dar nu te potu! Asiu mai consacrá odata tóte in lume numai sè te potu iertá...

— Oh de ai avutu candva indurare in viétia, de scfi pretiuí dorerea celui ce móre sub tarulu pecatului seu, de poti oh! iérta, iérta odata apoi me judeca!

Dinsulu statù unu momentu palidu, bolnavu, se parea cà-i intuneca lumea, si apoi deschise gur'a se pronuncia cea din urma: „nu te potu“; dar in acest'a momentu prinse a plange copilasiulu in odai'a vecina, vrc se strige: „mama“, dar nu potea.

Ochii lui Petru i se implura de lacrimi — din ce in ce, pana mai pe urma prinse a plange. Oh acestu plansu de barbatu!

— Te iertu, — dise, si cadìu josu pe unu scaunu, Ana i inclestà cu amendóue manile genunchii si-i sarutá ca o sclava.

Dupa unu timpu se scolà barbatulu si dise:

— Gata-te Ana, peste trei díle vomu merge de aici, si nu vreu sè vedu loculu acest'a mai multu in veci.

Apoi se scolà si esi din casa.

Si nu s'a rentornatu pana 'ntr'alta di demanétia.

(Finea va urmá.)

V. R. Buticescu.

Famili'a lui Mihaiu Vitézulu.

— Studiu criticu. —

(Urmare.)

Odata constatatu acést'a nu e greu d'a vedé cà cele dóue d'antâiu pareri a supra filoru lui Mihaiu Vitézulu, se confunda intr'una singura, in ceea cà adeca: ceea ce este *Petrascu* in scriitorii straini, este *Nicóla* in cronic'a munténa, astu-felu cà, in ultim'a analise, fondulu discusiunei se reduce la cestiunca d'a scf daca: Mihaiu Vitézulu pe langa Nicola-Petrascu Voda, a mai avutu si unu alu doilea fiu, mai mare de câtu acest'a, si numitu *Petrascu*, despre care ne asigura intr'o unanima voce mai toti istoricii romani: Balcescu, Heliade, Florianu, Urechia, Laurianu, Vailant, etc.

Consultandu tóte documentele publicate privitóric la istori'a lui Mihaiu Voda, tóte documentele inedite, ce le-am potutu aflá in Archivulu Statului si pe la particulari, pe mai toti scriitorii straini contimpurani evenimenteloru ce descriu, precum si croniccele romane; in tóte, fara esceptiune, noi nu am gasitu cà *Mihaiu se fi mai avutu unu altu fiu de câtu pe Nicóla Voda*.

Si cá mai mari probe despre acestu adeveru, ce potu fi altele de câtu insu-si declaratiunile lui Mihaiu Voda, care, in Memorialulu seu catra Imperatulu Rudolfu, dice curatu: „Am tramisu in Transilvania chiaru soci'a mea, *fiulu meu* si pe fia-mea, inse sub conditiune cá pe fiulu meu sè-lu lase a veni indata la M. Ta.“ Si in testu originalu: „... uxorem *filium* meum, et *filiam* pro pignore in Transil-

vaniem ablegavi, ita tamen, ut filium meum statim ad M. V. transmittere cupierim.“³⁶⁾

De asemenea, cartea de dania a Theofanei, mum'a lui Mihaiu Vitézulu, in care se descrie intr'unu modu dramaticu scen'a intrevederii Teofanii cu soci'a si copfi fiului seu, si in care nu se vorbesce de câtu de: Stanca, Nicolae Voda si Florica;³⁷⁾ asiá câ unanim'a marturía contimpurana se declara contra unanimei marturii a Istoriciloru romani cari au scrisu despre epoc'a vítézului Domnu.

Erórea este 'nvederatu in partea celoru din urma.

Gasindu in chronicele si celelalte opere straine unu fiu alu lui Mihaiu cu nume *Petrascu*, si nesciindu câ acest'a este totu acel'a-si personagi cu *Nicola* din chronicele si alte acte romane, istoricii nostri creara dóue persóne istorice dintr'un'a si aceea-si, impartindu-le in modu arbitrariu faptele unei singure individualitáti.

Asiá, dnu Laurianu in Manualulu seu de *Istoria* sustine: câ dupa ce Mihaiu cuprinse Transilvania, tramise in Romani'a pe fiulu seu *Petrascu* cá sè o guverneze;³⁸⁾ câ Moldavii, cerura de la Mihaiu „sè le dea domnu pe fiulu seu *Nicola*; inse Mihaiu, considerandu câ acest'a e pré tineru spre a poté guverná o tíera, insarciná pe patru boeri cu guvernulu;³⁹⁾ câ, dupa invingerea de la Mirislau, Mihaiu „luá ostile cari le aflase in Romani'a la *fiulu seu Petrascu*, si alergá in Moldova in contra Poloniloru,⁴⁰⁾ si in fine, câ, fiindu batutu de Zamoiski „Mihaiu ajunse la Têrgoveste, lasá ací pe fiulu seu *Nicola* si pe cei trei frati *Buzesci*.“⁴¹⁾

Unde dnu Laurianu pune *Petrascu*, cronic'a romana contimpurana pune *Nicola*: „si in tíer'a Muntenésca tramise Domnu pe fiu-seu *Nicola Voda*“;⁴²⁾ „Atunce boiarii si betranii Moldovei, pofтира de la Mihaiu Voda. sè le dea Domnu pe fiu-seu *Nicola Voda*.“⁴³⁾ „Si Simion

Voda au venitu aici in tíer'a Romanésca, cu Lési si cu Moldoveni, de au gonitu pe dómna'lui Mihaiu Voda, si pe fiu-seu *Nicola Voda*.“⁴⁴⁾

Candu dnu Laurianu dice câ Mihaiu a tramisu domnu in Munteni'a pe fiulu seu *Petrascu*, acest'a in chrisóvele ce emite cá domnu, se intituleza: *Ionu Nicolae Voda*, asiá câ erórea e manifesta.

Dnu Aaron Florianu nu face altu-felu. Candu reproduce unu faptu, care nu se afla relatau de câtu de cronice straine, personagiulu lui *Petrascu* apare pe scena;⁴⁵⁾ candu faptulu se cuprinde numai in cronic'a romana, atunci se aréta *Nicola*;⁴⁶⁾ candu faptulu se gasesce raportatu in scrierile indigene si straine, atunci autorulu dá preferintia numelui *Petrascu*. Dsa mai afirma inca câ acestu *Petrascu* erá „celu mai mare fiu alui Mihaiu“ o asertiune cu totul nefundata.

Despre ceialalti istorici nu mai vorbinu.

Fara a uitá câ precum in lucrurile rele se afla unu sufletu de bunatate, totu asiá si in lucrurile false se afla unu sufletu de adeveru, opiniunile ce analizámu, dupa separarea elementelor cari facu desacordulu lor, contienu tóte unu adeveru, acel'a câ: Mihaiu vítézulu a avutu unu singuru fiu.

Alu treilea si celu din urma punctu de discussiune este sórtea familiei lui Mihaiu dupa mórtea acestuia.

Robitu-s'a de Tatari, cum asigura Engel, dlu Laurianu, si in parte dlu Florianu? Remasu-a ostaticu in Ardélu, cum asicura dlu Vaillant?

Cestiunea acum, dupa cele aretate mai susu, nu mai presinta nici o dificultate.

Actulu de dania catra bis. din Brasiovu ne aréta pe Stanc'a, Nicola Voda si Florica la 28 Sept. 1602 in Brasiovu, liberi si dandu cârti de donatiuni.

La 1603 gasimu in Tíer'a-Romanésca la M-rea Cozia⁴⁷⁾ numai pe Stanc'a si pe fiica-sa Floric'a, ér Nicolae se afla de mai inainte la

³⁶⁾ Apud *Papiu*, op. cit., pag. 267.

³⁷⁾ „Si déca se adunara unii cu alalti, mare plan-gere si suspinu fu intru ei de jalea fiu-seu Mihaiu Voda si pentru patim'a loru ce-au patitu prin tiererele straine: *Dómna Stanca si fiu-seu Ionu Nicola Voda, si fia sa dómna Florica*; fu dupa aceea intrebare intre ele, cine cum au petrecutu, etc.“ *Papiu*, op. cit.

³⁸⁾ *Istoria Romaniloru*, pag. 428.

³⁹⁾ Op. cit., p. 429.

⁴⁰⁾ Id. p. 431.

⁴¹⁾ Id. p. 432.

⁴²⁾ *Magaz. ist.*, t. I, p. 295.

⁴³⁾ Idem, p. 297.

⁴⁴⁾ Idem, p. 301.

⁴⁵⁾ Buna-óra, negociatiunea ce se dice câ ar fi inceputu Mihaiu cu Jeremia Movila, ca acest'a „se dea pe o fiica a sa dupa *Petrascu*, fiulu lui Mihaiu.“ Despre acest'a nu se vorbesce nimicu in cronicile romane, ci in *Chronicon-Fuchsio Lup. Oltard.*, si altii. De asemenea si faptulu cu promisiunea lui Mihaiu de a da ostatici Unguriloru pe socia si copii sei. Vedi *Florian*, p. 142.

⁴⁶⁾ Op. cit., p. 133: „Boerii Moldaviei rugara pe Mihaiu ca sè le pue printiu pe fiulu seu *Nicolae*.“

⁴⁷⁾ *Carte de dania a Theofanei*, loc. cit.

curtea lui Rudolfu, cerendu insedaru tronulu Muntenescu, si averea de care fusesera jafuiti mum'a si parintele seu. ⁴⁸⁾

La 1606 Nicolae Voda inca traiá, dar 'nu se scie daca erá in tiér'a Romanésca. ⁴⁹⁾

Mihaiu ne avendu de câtu unu singuru fiu pe Nicolae Voda, supositiunea dlui Florianu cum că Petrascu ar fi peritu in robia la hanulu Tatarescu de la Crimu, este ne'ntemeiata.

Dómn'a Stanc'a la 1604 morì de ciuma la Râmniculu-Vâlci, unde se retrasese, si sè si ngropà la Episcopi'a de acolo, ⁵⁰⁾ careia i daruise la vremea mortii sale mosi'a Plavicieni. ⁵¹⁾

Domniti'a Floric'a se marità dupa clucerulu Preda din Greci, care s'a numitu si *Floricoiulu* dupa soci'a sa. ⁵²⁾ Acestu Preda erá fiulu lui Papa Logofetulu de la Greci, si nepotu lui Mitrea Vorniculu, a carui familia traiesee si pana asta-di prin venerabilulu dnu Stefanu Greceanu, stranepotulu chronicariului Radu Grecénu.

Floric'a avù dóue fete: *Iliana*, care se marità cu Pana Pardescu care aveá unu fiu Mateiu din prim'a sa casatorie; ⁵³⁾ si *Buica*, care se marità cu Petrea Cluceru, ⁵⁴⁾ si care n'a avutu pe câtu nu poturàmú aflá din documente, nici unu copilu.

⁴⁸⁾ *Muss. apud Hevenesii*, apud Sincal, t. 2. p. 291.

⁴⁹⁾ *Petra mormentală a mamei lui Mihaiu Voda*, apud *Papiu, Thes-mon.*, t. I, p. 396: „Repausatu-a róba lui Ddieu calugaritia Theofana, numa repausatului Mihailu Voivodu si fia-sa Dómna Florica si fu-seu *Nicolae Voda* a nevoitu si a scrisu.“

⁵⁰⁾ Dupa asigurările ce am primitu de la mai multi din Vâlcea intre cari dnu C. Philipinu si parintele Ghelasie, Archimandritulu Episcopiei, si celu mai betranu din calugarii de acoloa, nu se afla nici o pétra mormentală a dómnei Stancal, séu vre unu indice despre ingroparea ei acoloa.

⁵¹⁾ Crisovulu lui Alesandru Voda, citatu mai susu: „Mosia Plavicieni au fostu data si adausa la Sf. Episcopie de Dómna Stanca pentru pomana unde dacu ósele ei.“

⁵²⁾ Mai multe crisóve in Archiva Statului, intre cari vedi nota 54; idem *Magaz. Istor.* — diarulu *Traianu*, etc. Repausatulu Bolintineanu, in opera sa posthuma: *Mateiu Basarabu*, comite o eróre dicédu ca *Preda* din Greci erá Banulu Craiovei *Preda Buzescu*, betranu octogenaru, candu Florica se marita. Despre socia lui Preda Buzescu, si familia Buzesciloru, vedi studiulu meu: *Viétia fratiloru Buzesci*, in *Foia Societatit Romanismulu*, an. I-ii, si *Columna Ini Traianu*, 1871.

⁵³⁾ Crisovulu lui Constantinu Basarabu (Cârnu) la Arch. Stat. Condiica Ep. Buzeu, fila 157.

⁵⁴⁾ *Crisovulu lui Mateiu Basarabu* din 1643, la Archiv. Statului, documentele monastirei Bistritia, leg. nr. 6.

Ilin'a avù cu Pana Pardescu o feta *Alesandrina*, ⁵⁵⁾ care se inmormentà la monastirea Mihaiu Voda din Bucuresci, alaturi cu mama-sa Ilin'a.

(Finea va urmá.)

Gr. G. Tocilescu.

Tesaurul' nebuniloru.

La Villefort, doi septagenari, impinsi de cine scie ce nebunia, cauta de 20 de luni unu tesauru ce nu esista de câtu in imaginatiunea loru. Ei au deschisu o sapatura circularu in forma de palnia in stancelle de granitu ce nici unu moritoru nu le-a miscatu inaintea lui; ei esecuta o munca ce n'are precedentu de câtu in aventurile romanesci ale cautatoriloru de auru din America.

Unu visitatoru naréza urmatórele:

Cu permisiunea loru me coborfi pe o scara in fundulu gropii loru, care, fiindu că sè strimtéza la basa, la 10 metri de adancime au facutu o nóua sapatura in forma de subterana, mai perpendiculara cu antái'a. Aci i amu gasitu. Sentimentulu ce amu incercatu fu fric'a, vedindu bolt'a galeriei loru compusa de bolovani de granitu cari potu la fie-ce momentu sè se prevale si sè-i sdrobésca, cà-ci nu e sprijinita de câtu de bucati de lemnu gróse ca nisce betie.

— E bine, amicii mei, — le disei, — lucrarea ve merge inainte?

— Da, dle, speràmú ca septeman'a acésta se ajungemu la tesauru. Éta treptele scarii, mi-dise capulu, tat'a Gervais, aretandu-mi rândurile de stânci ce scosesera.

— De siguru, — replicai eu aceste sunt trepte de scara.

— A! a! Dta intielegi; nu esti cá acea multime de peccatosi cari vinu sè-si bata jocu de noi si ne spunu ca suntemu nebuni.

— Da cine ve spune cà este aci unu tesauru?

— Acest'a este secretulu nostru. Nóptea spiritulu ce-lu pazesce ne chiama si striga fara incetare: „Tesauru! Tesauru!“

— De ce spiritu vorbiti?

⁵⁵⁾ *Diata jupanesii Iliana Pardésca, feta repausatei Dómnei Floricai*, din 9 Iunie 1678, la Archivulu Statului, docum. monastirei Brancovenii leg. nr. 3: „lasu si fimeii Alesandrini jumetate de mosie din Rosiani, etc.“ Idem actulu Pana Pardescu vel Clucer, totu acolo, din anulu 1669 oct.

— E bine, éca, dta ai infatîsierea unui omu bravu, amu sè-ti spunu: acum 523 de ani dlu si dna de Villefort, fiulu loru si unu calu intrara într'o camera mare care e acî de de-subtu spre a asediá in ea 14 milióne!... Dar in momentul de a esi, usi'a se inchise, usi'a ce cautámu: ei morira acolo si sufletele s'ú spiritele loru pazescu banii si suferu. Sunt eu, Gervais, care amu sè-i scapu; inainte de a incepe acésta munca, amu facutu penitencia 13 lune; si, intrandu in tesauru, voiu aprinde o lumina binecuvéntata pe care o amu acî espresu, voiu aruncá aghiasma, si dupa ce voiu inlaturá spiritele voiu lua posesiunea celor 14 milióne...

Incremenisem ascultandu pronuntiandu-se cu seriositate nisee cuvinte atátu de nebune, pe care le reproducu testualu.

Amu cercatu a întórce pe betrani de la o întreprindere asiá de pucinu rationabila, dar nu-mi mai respunsera, se superara si se pusera a-si continuá lucrulu in tacere.

De ce sunt impinsi acesti doi sermani nebuni spre a veni de la 5 si 6 leghe se stramute acele stance? De 20 lune lucréza din tóte poterrile, cheltuescu tóte economiele loru si pucina avere ce au; locuiescu într'o casa rea, se culca pe nisee fém putredu si traiescu cu pâne si cu apa. Nu e cu potintia a-si imaginá cine-va o esistencia mai miserabila, o conduita mai nebuna, si ceea ce e mai tristu, este cá nici unu sfatu nu-i póte întórce de la estravaganti'a loru, si cá femeia unuia din ei e nevoita a slují spre a-si cástigá hran'a.

V. C.

Pedro Penna.

— Din viét'a imperatului Maximilian. —

(Fine.)

— Si pentru ce uresci dni'a ta pe imperatulu? — întrebá strainulu cu tonu dorerosu.

— Lu-urescu pentru cá e strainu, si pentru cá a jertfitu fara causa si fara scopu mi si mi de ómeni, — strigá Pedro Penna cu entusiasmu: in scurtu timpu Juarez va fi éra-li domnul legalu alu tierii, cá-ci asiá o voiesce acést'a legea, asiá iusu-si Domnedieu: presiedinte auctorisatu numai Juarez póte fi si va si remané. Pe elu l'a leganatu o femeia indiana, anii prunciei i-a petrecutu între ómeni semiselbatici si se crescú pe langa sfarimaturele de pane ale unuia bogatu. Si unulu ca acest'a 3 decenie a devenitu rivalu unui imperatu potinte; inamiculu invincibilu si neimpacabilu alu unuia dintre cei mai mari principi din cea mai betrana dinastia européna! Asiá suna acést'a cá si o fabula de doica, dar totu-si e fakta positiva; cá-ci cu litere nesterse sunt serise aceste cuvinte pe tablele antice ale

istoriei: „Maximilianu alesulu imperatu alu Mexicoului si Juarez presiedintele republicei!“ — si Juarez va invinge, elu trebuie se invinga!

Mam'a si muierea prisionierulu cautau cá impeprite la necunoscutulu oficiru. Luerulu nu-lu potura cuprinde cu mintea, inse credeau: cá aceste vorbiri in taber'a imperatésca, nu voru se usioredie sórtea judecatulu la mórte.

— Si pentru ce nu le-ai spusu Dni'a ta tóte aceste imperatulu, cá sè-ti esoperedie dimisiunea, s'eu sè-ti usioredie acuma pedéps'a? — întrebá necunoscutulu.

Femeile asiá ascultau cuvintele strainulu, încátu se parea cá le statu si respirarea; cugetau cá acestu oficiru acoperitu cu mantila va sè fia angerulu mantuitoriu alu amatulu loru.

— Dle, se fu cerutu gratia? Si óre candu? Eri m'au judecatu, si peste dóue óre me voru impuseá. Inse cine ar si poté vorbi acuma cu imperatulu? Maresialii lui nu lasa pe nimene sè se apropia de elu si inainte de ce s'ar tredi dinsulu — eu voiu fi mortu!

— Si cine-ti spune Dniei tale Sennor, cá dórme imperatulu acuma? — întrebá strainulu iritatu.

— Domnedieule, seiu. Cá-ei ce ar si face elu la o óra dupa mediulu noptii?

— Sennor, Dni'a ta nu vorbesci adevverulu, cá-ei imperatulu stá inaintea dtale! Imperatulu Maximilian si-depuse apoi mantil'a. Lu-cunoscura cu totii; mam'a si muierea strigandu: „Isusu Maria“, se aruncara la pitiórele domnitorulu. — Judecatulu stete amutitu in locu.

— Sennor! — grai imperatulu cu blandétia seriósa, — de si mi-esti inimien, totu-si vei primi de la mine dóue donuri: libertatea, si a trasu din pusumarin judecat'a de mórte: o-a spintecatu si o dede sociei tinere: si pentru suvenire acestu anelu, cá-ei mi-spusesi atâte adevveruri triste. Dni'a ta mi-faci aruncari de ce am primitu tronulu, candu poteam sè seiu inainte de perirea mea si de a poporeniloru mei. Sennor, patriotii Dniei tale m'au chiamatu aici pe mine. Pe acestu tronu pasii cá tineru, ferice si cá omu liberu, cá unu barbatu iubitu de o socia tinera si amabila. Cine mi-pote aruncá cá am urmaritu-o splendóre insielatória, candu devenii între jurstári de aceste, domnitorulu acestui poporu, posiedindu juramentulu ostasiloru mei si promisiunea Franciei! Fiindu tineru, am speratu multu de la iubirea poporulu meu: erám audace si despretuiiam periculu; eram fericitu si atunc: nea n'am seintu cátu de schimbatória e sórtea!

La aceste imperatulu si-íutinsu man'a pardonatulu, ce mam'a si tiner'a socia o incarcara cu sarutári si torinti de lacrimi.

— Si acum vino dupa mine! — dise imperatulu Maximilianu, lasandu odai'a, in societatea lui Miramon, Pedro Penna si a mamei si sociei acestuia.

Pasira la strada, ce erá intunecósa si góla: pretotindenea linisce. Cá si candu ar fi simtitu tóta cetatea ferbintiél'a obositória a acelui viforu, ce va se restórne imperiulu.

Liniscea de odata fu conturbata de sunetulu dobelorulu. Din o casarma esiá unu batalionu de ostasi, si se apropiara catra grup'a ce veniá de catra claustrulu St. Clara.

Miramón i poruncí oficiriulu conducatoriu unu: „stai“ — elu lu-cunoscu pe maresialu si a statu in locu cu ostasii.

— Unde mergi Dni'a ta? — întrebă maresialulu. Oficirulu salutandu-lu cu sabi'a i dise:

— Dle maresialu, sum ronduitu cu batalionulu meu la o esecutare — Pedro Penna se va impuscá peste una óra.

— Comandedia ostasii iuderetru; esecutarea nu se va întemplá; imperatulu a pardonatu, — demandá Miramon.

Oficirulu salutá de nou, comandá si apoi se rentórse cu batalionulu la casarma.

Sub acestu dialogu imperatulu cá nu cumva sè-lu cunósca, se acoperi bine cu mantil'a sa si se întórse cam de o parte. Candu se departara acum ostasii, imperatulu merse catra Pedro Penna dicundu:

— Acuma mergi si dormi in linisce, inse nu urí pe celu strainu!

Pedro Penna si femeile abia se desceptara, se póta multiamí grati'a; cá-ci imperatulu cu maresialulu seu acum disparura intr'o strada laterala.

Aceste se întemplara in anulu 1867 in nóptea între 12 si 13 lunei lui Maiu; totu in acést'a luna in 15 cetatea de Queretaro fu ocupata. Prin tradarea generalulu Lopez devenira tóte in manile liberaliloru. Insu-si nefericitulu imperatu, se padiá cá prisionieru in clastrulu asiá numitu Santa Teresita si in 19 Juniu demanéti'a la 6 óre fu impuscatu.

Pedro Penna inamiculu de odinióra, si-a propusu, cá cu ocaziunea cea mai prossima si-va jertfi viéti'a pentru salvarea imperatului seu, inse catastrofa cu de graba întrevenita lu-impedecá in realizarea acestui propusu.

Pentru pretiu bagatelu fiesce cine poteá se véda cadavrulu imperatului nefericitu; erá in posesiunea medicului Lisso, in cas'a lui Munnoz Ledo: numai unu os-

tasiu lu-padiá, si acést'a lasá se între ori si cine. Odai'a in care jacea cadavrulu eminentelui, dar nefericitulu imperatu, erá fórté necurata si negrigita. Cosciugulu erá transpusu pe dóue scaune duse in mijloculu odaiei. In capetulu de a supra a cosciugului erá un'a usia mica ce se poteá delaturá si dupa delaturarea ei prin 3 lumine de glaja se poteau vedé trasurile fatiei imperatului. Vestmintele imperatului in cosciugu erau: nnu blous vènetu, cu bumbi galbeni de metalu, cioreci vèneti întunecati, si calciuni de calaritu.

Intru o séra, ingenunchiau langa cosciugu trei insi, Pedro Penna, maic'a sa si muierea lui.

Toti trei se rogara cu pietate pentru nefericitulu imperatu. De odata se deschide usi'a si intrá maresialulu Escobedo in societatea a loru doi maresiali juaristi. Doriau se mai véda odata pe inamiculu loru mortu, odinóra infricosiatu.

Cum se scolá Pedro Penna cu femeile, Escobedo lu-cunoscú indata si-si întinse man'a oficirului tineru; acést'a o primí rece.

— Pedro Penna, — dise maresialulu, — vina mane la mine si ti voiu dá deumirea de vice-generalu in armat'a mea.

— Ti-multiamescu dle maresialu, — respunse Pedro Penna, cu unu tonu liniscitu dar rece, — nu voiu se sierbescu mai multu, macaru de mi-ai asigná postulu de maresialu in armat'a republicaniloru. Si facundu complimentu, întinse man'a sociei sale si a parasitu odai'a trista. Aruncá o privire spre anelulu de briliantu, ce nu demultu lu-capetase de la imperatulu; pe pétr'a anelului cadiiu din ochii lui o lacrima.

Se departá apoi in societatea mamei si a sociei sale, p'ntre sirurile ostasiloru chinitori.

S. Sincai.

S A L O N U :

B o m b ó n e.

Unu orbu se duse intr'o séra sè aduca apa de la o fantana vecina si luá intr'o mana unu urcioru ér intr' alt'a unu felinaru aprinsu.

Unu trecetoru, vedindu-lu incepù sè ridia si i dise:

— Ce esti nerodu de amblii tu orbu, cu felinarulu aprinsu in mana?

— Nu-lu portu pentru mine, — respunse orbulu, — ci pentru nisce neghiobi cá tine d'a-i oprí sè nu dea peste mine si sè-mi sparga urciorulu.

— Cum se póte, domnulu N., — dise o dama unui june din cunoseintele sale, — de te-ai mandritu astu-felu? treci pe langa mine fara sè me bagi de séma.

— Me iertati, dómna, — respunse junele cá-ci nu v'amu vediutu, cá-ci déca v'asiu fi vediutu, de siguru nu asiu fi trecutu.

Doi amici se întelnira in cafenea.

— Sciu pentru ce ai vinitu aici asiá de diminétia, dise unulu catra altulu; sè bei absintu.

— Asiá e, — respunse celu altu; m'am obicinuitu sè beu in tóte diminetiële.

— Pentru ce nu-ti cumperi o butilia s'o ai a casa, in locu d'a veni aici asiá de diminétia ca sè platesci unu paharutiu o jumetate de sfantiu? te ar costá mai eftinu.

— Din contra m'ar tiné mai scumpu.

— Cum se póte? in o butilia care costa trei sfanti incapu mai bine de dóue-spre-diece paharutie.

— Asiá este amice, dar candu asiu avé eu a casa o butilia intréga, — asiu bé-o tóta intr'o singura di.

Unu óre cine care avea deprinderea d'a colportá noutáti d'a le dilei si d'ale orná cu câte-va gogosiele, se duse intr'o séra la unu amicu alu seu si i dise:

— Sciti ce s'a întemplatu mai de una-di?

— Ce? — respunse auditorulu întrigatu.

— A caditu pravali'a de cofetaria a lui Pascu dupa strada Carolu I si a omoritu diece ómeni.

— Cádi a potutu scóte pana acum de sub ruine? — întrebá amiculu.

— Numai doi-spre-diece, — respunse mincino-

sulu care uitase numarul victimiloru ce inventase imaginatiunea sa.

Unu domnu din Atheneu, intr'o di in a carei séra avea sè tina o conferintia, invità la mésa mai multe persóne, intre cari si pe domnulu P.

Dupa mésa acestu domnu se trase in camer'a ateneistului, se lungi pe o canapea si adormi. Somnulu seu tinu pana la ór'a ateneului.

Amiculu seu veni sè-lu descepte dicèndu :

— Scóla P. sè mergemu la Atheneu, cà-ci scii bine cà asta séra am sè tiu o conferintia.

— Dispenseza-me te rogu, — respunse somnoro-sulu, de ostenél'a d'a me mai derangiá cu ducerea pana acolo, cà-ci si fara conferinti'a ta, dormu aici de minune.

CE E NOU?

★ **Concertulu si balulu romanu in Clusiu** arangiatu de „Julia“, societatea academica a studentiloru romani de la universitate, a succésu peste tóta acceptare. Zelós'a tinerime, condusa cu intieptiune si energia de meritatulu ei consiliariu dlu Dr. G. Silasi, prin acestu festinu nationalu nu numai a procuratu momente de eterna suvenire placuta Romanimei din aceste parti, ci a si contribuitu fórte la castigulu moralu, a inmultitu védi'a si stim'a natiunii inaintea strainiloru, a caroru cea mai mare parte numai totu nefavoritoriu a voitu sè cugete, sè vorbésca si se scrie a supra nóstra si a facultatiloru romaniloru. Repetitele festinuri stralucite si natiunale de repetite-ori a potutu desamagi pe acesti aspri judecatori partiali. Program'a fu bine alésa si asemene executata, ceea ce s'a vediutu si din fragurósele aplause ale numerosulu publicu, cà-ci festinulu romanu din 4 Marte s'a dafu loculu alu treilea intre nenumeratele petreceri arangiate in Clusiu. Dupa nimeritulu discursu de deschidere, pronunsiatu de dlu Ionu V. Barcianu, s'a inceputu productiunea singurateceloru piese, dintre cari amintescu numai „Pescariulu romanu“, executata pe fortepianu de dsiór'a Elisa Rosiescu. Pentru bunulu gustu in alegerea pieselorui e destulu a scéi, cà partea cea mai mare a programei au constituitu-o genialele productiuni ale memoritoriului nostru poetu natiunale V. Alesandri, cum sunt: poesiele: „Mei Tatare“; „La statu'a lui Mihaiu bravulu“ si „Herscu Bucégiu“, monologu comicu. Joculu a tînutu pana in diori. Fia-cine s'a simtitu bine la balulu romanu. Corpulu oficieriloru a fostu representatu intr' unu modu si imbucuratoriu si stralucitu. La mediulu noptii music'a intonà mersulu lui Mihaiu eroulu si 12 tîneri ca bradii, imbracati in vestiminte calusieresci intrara doi cu doi in sala, intempinati cu aplause neincetate. Dup'o scurta preambulare se pusera in cereu, ciocnira de vre-o dóue ori batele si apoi incepura a jocá „Calusierii“ si „Batut'a.“ Incordat'a atentiune, sgomótósele aplause, cu cari aceste strabune jocuri romanesci fura destinse nu se póte descrie. Candu viforulu de aplause incetá josu in sala, susu pe spatiósele galerie prorumpea din nou. Multi se mira cum aceste jocuri natiunale bine cunoscuté si desu jocate totu-si totu-de-una farmeca si insufletiescu ori-ce nému de omu. D'osebita amentire merita zelosulu si intrepidulu „vatafu“,

dlu E. Pop. Barcianu. Tóta inteligenti'a din locu si multi dimpregiuru au luat parte la acestu festinu romanescu, ba chiaru si din departare distinsé familie romane au grabitu a incuragiá prin presentia loru intreprinderile junimei. Una alesu cununa de dómne si domnisióre au fostu decorulu petrecerei. Fara indoicéla tóte au fostu frumóse; asemene imbucuratoriu a fostu incungiuurarea luesului. Dómnele Iliesiu, si Baldi au escelatu prin imbracaminte gustuósa. Seri'a farmecatóriiloru domnisióre este considerabila: Sororile Trifu, Siulutiu, Poruti, Ilén'a Sigiarto, Popu din Feleacu, sororile Popu din Monosturu, Maximu din Apahid'a, Oherestesiu. Sciu, cà voiu fi gresitu neamentindu multe frumóse inca, inse vin'a este a nedeplinei informatiuni. In cunun'a de domnisióre a fostu si amabil'a dsióra Veturia Romanu din Oradea-mare. Fia ca sè vedemu totu-de-una astu-felu imbratísiate si spriginite romanescile intreprinderi ale tinerimei nóstre si apoi atuncia nesmintitu „Venitoriu d'auru Romania are.“ Fia! (Coresp. or.)

Unu omu cu pele de miel. Diarulu „l'Événement“ naréza urmatorulu faptu pe atátu de ciudaftu, pe câtu e de importantu din punctulu de vedere sciintificu: In dilele in cari stradele Parisului si tóte localitatile invecinate erau acoperite de alunecosulu poleiu, care a caditu in acésta iérna in mai multe parti ale Europei si a pricinuitu diferite nenorociri ómeniloru si celorulalte animale, unu bolnavu dintr'o mahala marginasia chiama unu doctoru. Acest'a, pe candu se ducea pe josu si cu grabire la suferindu, alunecá din caus'a poleiului si cadiu asiá de tare in câtu ameti. In acelu tîmpu reu, trecetorii pe strade erau cam rari, si d'aceea bietulu doctoru, betranu, remase jacèndu in locu mai multe óre. In cele din urma se gasira nesce ómeni binevoitori cari lu-radicara; inse hainele si mare parte din carnurile spinárii remasera lipite pe ghiatia. Bietulu betranu erá in deliru din caus'a doreriloru, candu unulu din asistinti avu norocita ideia sè aplice pe ran'a suferindulu pielea calda a unui mielu taiatu si jupuitu grabnicu. Trecèndu mai multe dile la mijlocu, bolnavulu se simti bine si voi sè scóta pielea de miel de pe rana. Strania descoperire inse! Betranulu doctoru vediu, cà tieseturele pielei de miel se lipisera de carnurile de pe spate asiá de strínsu, in câtu nu se mai poteau despartí de câtu printr'o operatiune. Nesce amici doctori i propusera acésta mesura, dar betranulu refusá, si asta-di pielea de miel si-a reluat tóta vitalitatea si perii crescu cum crecea si pe animalu. Mai multi invetiati au esaminatu acestu fenomenu si lu-voru supune desbateriloru academieí.

Espeditiune la polulu Nordu. Guvernulu Engliterei continuá d'a se ocupá seriosu de espeditiunea la polulu Nord. Ministrulu de marina a calculatu sumele ce aru fi necesare pentru acésta intreprindere sciintifica. Totalulu cifreloru cerute pentru 1874 si 1875 este de 2 465,000 franci, impartita precum urméza: 25,000 franci plat'a marinariloru: 531,750 fr. hran'a si imbracamintea echipagiului: 48,750 fr. instrumentele sciintifice: 450,000 fr. plata lucratoriloru intrebuintati la echiparea vaselorui espeditiunii: 12,500 fr. hrana lucratoriloru; 800,000 fr. provisiunile; 569,375 cumparatórea vasului Bloodhound care acum se numesce Descoveritória, si a unei nóue machini pentru corabia Lebada; 5625 fr. medicamente: 22,500 chialtuialele comitatului. Pentru anulu 1875 si 1876, devisulu sè

urca la 300,000 plat'a echipagiului, 7500 fr. instrumentele sciintifice si 91,075 fr. plat'a lucratorilor din schele. Pentru 1876 si 1877 si anii urmatori, chialtuia-
lele aprosimative voru fi de 325,000 fr. pentru plat'a echipagiului. In aceste sume nu intra lefurile naturalistilor, nici costulu materialelor sciintifice, cari se potu imbarca dupa decisiunea servitiului civilu.

Municipalitatea Romei a cerutu lui Garibaldi portretulu seu in profilu, cá sè serve de modelu la b-
terea medaliei in onórea sa. Se dice cá valórea acestei medalii de auru va fi de 3000 franci, impreuna cu un'a de argintu, care se va pastra in museulu din Capitoliu. Medalia va represinta pe o parte pe Garibaldi si pe alta Capitoliu.

Allamu ca corpulu miresei mórta la Ploiesci, despre care amu datu séma dilele trecute in aceste colóne, s'a desgropatu spre a i-se face autopsia, si se dice, dupa constatarea mediciloru, cá mórtea aru fi provenitu dintr'o congestiune cerebrale.

Regele Victor Emanuel a daruita generarelui Garibaldi patru cai frumosi, spre a poté face excursiuni pe la tíera.

Unu bogatu personagiu, de nationalitate belgiana, mortu la Paris, care in timpul resbelnui franco-germanu intrase in legiunea Amiciloru Franciei, a lasatu prin testamentu o suma fórté insemnata de bani pentru intretinerea de diferite societáti columbofile pe teritoriulu francesu, analoge cu acelea ce exista in Belgia.

Unu testamentu curiosu. De curendu mori la Fontainebleau, in o etate fórté inaintata, o femeia fórté bogata si cu multu spirit. Testamentulu seu continea acésta clausa: „Lasu mediculu meu, a carui ingrigiri luminate si ordonantie erudite m'au facutu s'ajungu pana in acésta etate, totu ce e in dulapul de stejaru din cabinetulu meu de toaleta, a carui cheia e sub capetáiuulu elasticu a patului meu. Mare miscare printre mostenitori, cari vedu scapandu-le tesaurele defunctei. In fine mediculu prevenitu sosesc; notarulu i presinta cheia dulapului . . . Elu e deschisu . . . O surprindere! In elu se aflau neatins si chiar nedestupate tóte hapurile (pilulele) si positiuni pe cari le ordoná doctorulu de 20 de ani clientei sale.

Cabcaunii. Din Jacmel (Haiti) se scrie cá s'a arestatu de curendu unu omu care avea in posesiunea sa unu capu omenescu. Acésta arestare a facutu sè se descopere o banda de canibali in interiorulu insulei. Capulu acestei bande, Tonie, si 80 din complicitii sei au fostu prinsu. S'a probatu cá dinsií mancau carne de omu, din care cauza voru fi executati. Capulu gasitu la unulu din acesti miserabili a fostu recunoscutu ca apartinendu unei femei care disparuse de cátu va timpu. S'a gasitu corpulu ei, dar mancatu de jumetate.

Berzele din Alsacia In satele din unele departamente ale Franciei a inceputu a se intari credinti'a cá nu numai Alsacienii, dar inca si berzele din cele dóue provincie anesate Prussiei au inceputu se parascesca acelu pamentu, de si este sciutu ca barza este paserea scumpa a Germaniloru. Acésta credintia e intemeiata pe faptul ca, intr'unu intervalu numai de 15 dile, s'a observatu numeróse stoluri de berze sborandu spre Estulu si Sud-Estulu Franciei. Unele s'au opritu spre Lyon, altele spre Bourg. Locuitorii acestoru tinu-

turi spunu cá este timpu indelungatu de candu n'au mai gazduitu asemeni mosafiri.

Societati si institute.

✕ **Ateneulu Romanu** Domineca, 2 Martiu, dlu O. Spinazzola tienù o conferinti'a despre „Italienitatea limbei Romane.

Literatura.

✕ **La Ploesci** a esitu de sub presa, sub editura dlui G. Carjeanu: „Stilu epistolaru, continendu modele de varie specii de epistole“, de Ionu I. Romanescu. Pretiulu unui esemplaru 2 lei noi.

✕ **Totu acolo** a esitu de sub presa si se afla de vendiare la librarii: „Câte-va cuvinte despre oportunitatea d'a cultivá dudulu si d'a cresce gândaculu de metase in Romania“ de H. Borghetti.

✕ **La Bucuresci** a esitu de sub tipariu cele patru prime lectiuni din cursulu dlui B. Florescu. Se gasesce la libraria Socecu. Exemplarulu 50 bani. Abonamentulu 10 lei pentru Bucuresci si 12 pentru judecie. A aparutu si scrierea Etiam Contra Omne, de B. Florescu, partea I, si in curendu partea II, inedita.

✕ **Memoriele lui Iuda Iscariotulu**, traducere din limba francesa de Virgiliu G. Poenaru, a esitu la Bucuresci. Pretiulu 5 lei.

✕ „**Activitatea sectiunii de Prahova**“, dare-deséma generala de lucrările sale de la infintiare si paua la finele anului 1874, de Constantinu Ienescu, profesore si vice-presiedinte alu societáti, a esitu de sub presa. Pretiulu 1 leu si 50 bani.

Industria si comerciu.

O nóua inventiune. La „République française“ ni spune cá in ultimele dile din Octobre, o mare sensatiune fu produsa de naratiunea cá unu Americanu sarise in mare dintr'unu vaporu ce sosiá din Statele-Unite, la câte-va mile departe de cóst'a Irlandei, si ajunsese la tiermu, fara a fi udatu. in mijloculu unei tempeste. — Noutatea erá adevérata: acestu Americanu erá capitanulu Boyton, care veniá in Europa pentru a face sè se primésca unu aparatu, numitu vestmentu de scapare, si inventatu de dlu Meriman, din New-York. Acestu aparatu se compune de o blusa si de unu pantalonu de caucineu cu ghelele unite cu pantalonulu, si o casca unita cu tunic'a. Aceste piese sunt sustnute de nisce ceruri de otielu elasticu si se imfla prin mijloculu a 5 tuburi cu supapa in cari omulu care lu-imbraca sufla insu-si. Totulu nu cantaresce de cátu 15 livre, de si, in stare de dilatatiune póte se sustina o greutate de 300 livre. Aparatulu este impachetatu intr'unu sacu care nu cantaresce de cátu dóue livre si care afara de acestea mai contine si apa, provisiuni si artificii pentru semnale. Capitanulu Boyton a aretatu deja de mai multe ori aparatulu seu in publicu, in portulu Dublin, pe Tamisa, etc. Acum câte-va dile elu a facutu esperientie speciale intr'una din báile de inotare din Londra, inaintea delegatiloru comitetulu espeditiunei arctice, amiraliloru, Societátií umane si Institutiunei luntreloru de scapare. Se dice cá guvernulu Stateloru-Unite a comandatu patru mii din aceste vestminte, numite life dress, pentru echipagiile flotei sale.

Monetaria din Paris tórna si taie pe fia-care

di câte 75,000 bucăți de 5 franci în argintu și câte 2 milioane bucăți de 20 franci în aur.

Spelatoresele franese. Buletinulu francesu dă o interesantă statistică despre industri'a spelatoriei la Paris și în vecinătățile sale. Cinci-spre-diece mii de femei celu puțin sunt ocupate în această industrie. După statistic'a anilor din urma, se calculéza că numai la Paris se cheltuiescu pe fia-care anu 60 milioane pentru spelatura. Din această cifră, 50 milioane revinn spelatoreselor de obiecte fine din Paris. Spelatoresele ordinare sunt concentrate la Argenteuil, la Boulogne, la Chatou, la Arcueil-Cachan, la Saint-Ouen, la Sèvres, la Billancourt, la Nanterre, la Vauves, la Grenelle; numărulu lor se radica la 10 mii. O spelatoria de mijlocu ocupa 20 femei, platite cu 2 lei 25 bani pe di. Veniturile fia-carei septemani variéza de la 12 pana la 1500 lei. În pravalii, la Paris, o spelatorésă cu două ajutóre pôte realizá 150 lei pe septemana. Spelatoresele se potu divide în trei categorii: unele calca, altele sapunescu și altele spela. Acestea din urma sunt cele mai de plansu. Pe ori-ce timpu, frigu séu plóia, ele sunt obligate a sta, o parte din di, cu bratiile în apa. La Paris, sunt aprópe 130 vase pentru lesie, atâtu pe Sena, câtu și pe canalu, și vre 100 de spelatóre publice. ☞

Economia.

Francia produce mai multe óue, dar nu le consuma nici pe jumătate: Restulu se espediéza în Anglitéra care este tíer'a unde se mananca mai multe. Consumatiunea anuală în Francia se urca la 500,000. Parisulu se alimentéza cu óue cumperate nu numai din mahale, dar și din provincie particulare, alu caroru numeru se urca la 80 milioane. Gainele din Paris nu óue pe anu de câtu 3 milioane óue.

Feliurite.

Numerulu mediciloru în Austria. În anul 1872 se socotea în Austria 3691 doctori în medicina și 3419 chirurghi, cu totul 7110 medici. În 1863 erau 6989 medici (3129 doctori în medicina și 3860 chirurghi.) În timpu de 10 ani numărulu mediciloru n'a crescutu de câtu cu 1—73 la sută, pe candu crescerea poporatiunei a fostu, în acestu timpu de 10 ani, într'o proportie mai mare de 8 la sută. Numerulu doctoriloru în medicina se imparte în provincii, în urmatórele proportiuni: Boemia 1001, Austria de jos 983, Galítia 379, Tirolulu și Vararberg 344, Moravia 226, Stiria 208, Triestu, Goritia și Istria 147; Austria de susu 119, Dalmatia 100, Corintia 44, Sielsia 44, Salzburg 40, Bucovina 29, Carniola 27.

Poporatiunea Parisului. Se scie că Parisulu este unulu dintre orasiile în cari circulatiunea poporatiunii este mai mare. A se ficsá esactu numărulu persónelor cari trecu dílnicu pe cutare strada, piatia séu bulevardu, este unu ce imposibilu, că-ci circulatiunea variéza după timpulu și órele dílei, și une-ori chiaru și după împregiurări. Eca inse câte-va cifre, calculate ca termene medii, pentru diferite localități: Partea cea mai frecventată de dimineti'a pana sér'a, este centrulu cuprinsu între bulevardele Montmartre și Poissonière și între strad'a și mahalaua Montmartre, pe unde circula

câte 500 persóne pe minuta, adeca câte 30.000 pe óra. Pe piatia Château-d'Eau, din caus'a multeloru strade cari dau în ea, circulatiunea încóce și incolo e calculată la 200.000 persóne pe óra. Podurile peste cari trece mai multa lume și mai multe trasuri sunt: le Pont-Neuf, le Pont-Royal și le Pont-d'Austerlitz. Circulatiunea care se face la esirea din pasagiulu Véro-Dodat se pôte ficsá la 20,000 persóne pe óra. Respentia Buci este percursa în ori-ce óra a dílei de 15,000 persóne. Mahalalele Montmartre și du Temple, din caus'a multimii cáiloru de comunicatiune ce au, sunt cele mai strabătute de trecetori. Între órele 6 și 8, atâtu dimineti'a câtu și sér'a, lucratorii și lucrátórele cari se duc la lucru séu cari se întorc, trecu cu míle.

Pământulu. Cetim în „le Siècle: Doi invetiati au publicatú rezultatele calculeloru ce au facutu spre a determiná într'unu modu câtu se pôte mai precisu dimensiunile pământului. După aceste calcule, lungimea axului polaru este de 12.712,136 metre, a diametrului ecatorialu minimum, situatu la 103°14' la Est de meridianulu Parisului, este de 12.752,701 metre, pe candu diametrulu ecatorialu maximum, situatu la 13°14' de longitudine, este 12,756,568 metre. Suprafaci'a pământului e fisată la 509.940.000 kilometre patrâte. Volumulu seu are 1.082,860,000 kilometre cubice. Circumferinti'a globului este, în celu mai micu meridianu, de 40.069,903 metre. Oceaurile și ghietiurile ocupa 375.127,950 kilometre patrâte. Numerulu totalu alu locuitoriloru pământului este de 1.391,000,000, adeca: 300.530.000 în Europa, 71.800,000 în Asia, 203.300,000 în Africa, 84.542,400 în America și 4.430,000 în Oceania. Orasiile a caroru poporatiune trece peste 50,000 locuitori nu intrunescu mai puțin d'ó a două-diece parti din poporatiunea totală a globului; celelalte 19 parti remanu pentru poporatiunea orasielor mai mici și a satelor.

Unu senatu de femei. Votarea legii Senatului în Francia ne dadú ideia de a da aci câte-va amenunte despre unu Senatu care a esistatú sub imperiu la Romani. De acestu Senatu se vorbesce puțin în istori'a romana, dar, de fric'a imperatului, fu luatú în seriosu, cu tóte atributiunile sale de nimicu și glumetie. Acest'a fu senatulú femeiloru. Elu fu instituitu de conruptulu și afemeiatulu imperatu Eliogabal. Nu inventámu nimicu; ceea ce urméza, ori câtu de grotescu e, este fórtc exactu. Acestu tribunálu cu clamide și cu peple, séu pe limb'a nóstra cu fuste, avea de presidenta pe bun'a imperatului, și de vice-presidenta pe mam'a lui Soemias. În elu se discutau cu seriositate, pe unu tonu ceremoniosu, cu o solemnitate și gravitate din cele mai burlesci, cestiunile de gatele, culorile hainelor de introdusu în moda dílei, petrele pretióse, împodobirea perului, brodariile, visitele, preambliările calare, în trasura séu în litiera, etc. Tóte decisiunile erau fara apelu. Membrii sgomotosi se chiamau la ordine și se puneau unu felu de boueta de asinu pe capulu matrónelorú intransigente. Unu membru din Senatulú masculinu se numiá senatoru, trebuia și pentru celu femininu o numire corespundiátóre, care fu senatrix; cuventulu senatrix erá întrebuintiatu și pentru sociele senatoriloru.

Proprietariu, redactoru respundietoriu și editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi în Pest'a. 1875. Calea tíerei nr. 39.